

Nr 257.

Av herr **Söderberg** i Stockholm **m. fl. angående ändring och tillägg i §§ 16 och 86 regeringsformen.**

Vid flera föregående tillfällen har inom riksdagen påvisats om den uppenbara brist i vår grundlagsstiftning, att densamma icke har något att säga om en för landets medborgare så betydelsefull fråga som församlingsfriheten. Under det att andra grundläggande medborgerliga rättigheter såsom religionsfrihet och tryckfrihet hava grundlagens skydd, är församlingsfriheten därifrån utesluten.

Motioner om grundlagsenligt skydd för församlingsfriheten ha även vid flera tillfällen väckts inom riksdagen, senast åren 1911 och 1914. Syftet med dessa motioner har vid dessa tillfällen, liksom tidigare på 1890-talet, vunnit andra kammarens bifall, men frågan har ständigt strandat på första kammarens avslag. Skälen för avslag från motståndarnes sida ha varit mångahanda. Än har det hetat, att denna rätt är i Sverige så given och självfallen, att den ej behöver grundlagsfästas. Och det talet har vidhållits, oaktat faktiska påvisanden av att den när allt kommer omkring i högsta grad är beroende av de administrativa myndigheternas godtyckliga förfarande. Vid andra tillfällen har det sagts, att det ej är tillrådligt i grundlagen införliva ett stadgande härom, då man ej på samma gång har den allmänna lagstiftning klar, vilken skall tjäna som överbbyggnad på grundlagsstadgandet. Trots flera påvisanden av huru oändligt löst församlingsrätten i själva verket sitter här i landet, ha dock ständigt nya förebringanden mot densammas lagliga skyddande framburits. Verkliga skälet för avslag har väl dock varit det, att man finner fortfarande allt väl beställt med förhållandena sådana de äro, där de administrativa myndigheterna ha makten att som de själva för gott finna handhava folkets utövande av den som självskriven påstådda församlingsrätten.

Den senaste tidens erfarenheter ha dock kraftigare än förut varit fallet ådagalagt det alldeles ofrånkomliga uti att, om Sveriges befolkning

skall känna sig tryggad i utövandet av denna sin oförytterliga rätt, densamma måste skyddas av sådana lagbestämmelser, att myndigheterna ej få i sin makt att göra den illusorisk.

Den i riksdagens andra kammare under detta år, vid behandlingen av justitieombudsmannens verksamhet för år 1915, framförda frågan om förbudet mot ett socialdemokratiskt valmöte i Södermanland under augusti 1914 påvisar oförtydbart, att åtgärder måste vidtagas från riksdagens sida för att lagligt trygga församlingsfriheten. Man må blott erinra sig förloppet av denna händelse och de blivande konsekvenserna av högsta domstolens friande utslag. En socialdemokratisk valorganisation anordnar ett valmöte på enskilt område för behandling av stundande riksdagsmannaval. Militära myndigheter, förlagda i trakten, finna sig på ytterst uppkonstruerade skäl ej tilltalade av mötets avhållande. De giva Konungens befallningshavande del av denna sin uppfattning och Konungens befallningshavande är ögonblickligen redo att efterkomma deras önskingar genom att utfärda mötesförbud och genom för övrigt i hög grad olämpligt uppträdande av underordnade tjänstemän å själva mötesplatsen. Utan minsta förgripliga åtgörande från befolkningens sida, förhindras mötets avhållande genom samverkan av civila och militära myndigheter, och församlingsfriheten kränkes på det grövsta. Den väg, som så ofta anvisas, nämligen klagovägen, anlitas nu av de förfördelade, och man klagar hos justitieombudsmannen. Densamme låter vid Svea hovrätt anhängiggöra åtal mot vederbörande civila ämbetsmän. Hovrätten förklarar dock, att de ej gjort sig skyldiga till ämbetsfel och högsta domstolen fastställer detta utslag.

I och med detta utslag synes fältet vara fritt för de administrativa myndigheterna att på det mest obehöriga sätt i samhällsbevarande nit ingripa i församlingsrättens utövande. Alltid skall man under vissa givna förhållanden kunna finna anledningar att förbjuda vissa offentliga mötens avhållande. Med högsta domstolens prejudicerande utslag växa tendenserna till maktfullkomlighet hos myndigheterna, och med vetskap om vad den högsta rättsinstansens utslag innebära i prejudikatsväg kan man sluta sig till att klagovägen ej är någon framkomlig väg för hävdandet av den medborgerliga rätten på detta område. Och i själva verket, vilket absurt och för ett fritt folk förnedrande rättstillstånd, att deras rätt att fritt komma samman och dryfta allmänna angelägenheter skall för det första icke blott sakna lagens skydd mot myndigheternas övergrepp utan därtill ytterligare skruvas till genom högsta rättsinstitutets i landet normgivande utslag! Om någonsin torde här riksdagen behöva genom beslut om ett lagstadgande säga ifrån, att vida över för dagen rådande rättsuppfattningar står dock omsorgen om folkets andliga frihet. Tiden härför synes nu starkare än förut vara inne.

På grund av vad här anförts hemställa vi alltså:

att riksdagen måtte, såsom vilande i grundlagsenlig ordning, besluta

dels följande nya lydelse av 16 § regeringsformen:

Konungen bör rätt och sanning styrka och befordra, vrångvisa och orätt hindra och förbjuda, ingen fördärva eller fördärva låta, till liv, ära, personlig frihet och välfärd, utan han lagligen förvunnen och dömd är, och ingen avhända eller avhända låta något gods, löst eller fast, utan rannsaking och dom, i den ordning Sveriges lag och laga stadgar föreskriva; ingens fred i dess hus störa eller störa låta; ingen från ort till annan förvisa; *ingen hindra i församlingsfrihetens utövande*; ingens samvete tvinga eller tvinga låta, utan skydda var och en vid en fri utövning av sin religion, såvitt han däri genom icke störer samhällets lugn eller allmän förargelse åstadkommer. Konungen låte en var bliva dömd av den domstol, varunder han rätteligen hör och lyder;

dels följande tillägg till 86 § regeringsformen:

Med församlingsfrihet förstås svenska medborgares rättighet att fritt sammankomma för överläggning om allmänt eller enskilt ärende, ävensom att genom offentliga demonstrationståg under lagliga former giva uttryck för sina uppfattningar i allmänna angelägenheter. Närmare bestämmelser i avseende på denna rätts utövande meddelas genom lag, som stiftas i den ordning 87 § 1 mom. regeringsformen föreskriver.

Skulle konstitutionsutskottet ej kunna godkänna förslagets ordalydelse, överlämnas till utskottet att på annat sätt, i överensstämmelse med motionens syfte, formulera desamma.

Stockholm den 7 april 1916.

Ernst Söderberg.	Hj. Branting.	F. W. Thorsson.
Herm. Lindqvist.	Värner Rydén.	Nils Persson.
Erik Palmstierna.	Viktor Larsson.	Bernhard Eriksson.
	Rick. Sandler.	